

## **ВІДГУК**

**офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора,  
Андрощук Ірини Василівни  
на дисертацію Семенова Євгенія Костянтиновича  
«Формування професійної компетентності майбутніх педагогів  
професійного навчання із застосуванням цифрових технологій»  
на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю  
015 – професійна освіта (за спеціалізаціями)**

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок з відповідними планами галузей науки. Домінуючу роль у сучасному світі відіграє стрімка інформатизація суспільства, перетворення його на високотехнологічне, цифрове. Впровадження цифрових технологій у систему освіти відкриває можливості розроблення і впровадження абсолютно нових методів викладання і навчання. Суспільні виклики, пов'язані із пандемією коронавірусу й переведенням системи освіти на змішану й дистанційну форми стали каталізатором цього процесу й привернули увагу до цифровізації системи освіти. Особливо важливим у цих умовах вбачається вміння педагога не тільки орієнтуватись в інформаційному просторі, а й активно застосовувати інформаційно-комунікаційні технології на практиці. Ефективно здійснювати освітній процес, забезпечувати відповідальне використання засобів цифрових технологій для управління інформацією, комунікації, створення освітнього контенту здатна лише інформаційно грамотна особистість. Саме тому для педагога, і зокрема педагога професійного навчання, нагальною потребою є розвиток його професійної компетентності, що передбачає активне використання цифрових технологій як під час навчання, так і в подальшій педагогічній практиці.

Проведений дисертантом аналіз наукових праць з окресленого напрямку довів, що проблема формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання із застосуванням цифрових технологій не була предметом спеціального наукового дослідження. З огляду на це, є підстави для висновку, що тема дисертаційного дослідження Є. К. Семенова є соціально значущою і відповідає вимогам сьогодення.

Дослідження виконувалося у межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Методологія і технологія педагогічного супроводу особистісно професійного розвитку майбутнього вчителя» (номер держреєстрації 0111U001620), відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені

Михайла Коцюбинського «Створення і наповнення інформаційного освітнього середовища вищого педагогічного навчального закладу». Тема дисертації затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 4 від 24.10.2018 р.) й узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 29.09.2020 р.).

**Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, рекомендацій і висновків, що сформульовані у дисертації.** Науково-понятійний апарат дисертації визначено відповідно до обраної теми дослідження. Дисертантом чітко окреслено об'єкт і предмет, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, теоретико-методологічні засади дослідження.

Згідно з визначеними метою і завданнями, у роботі логічно вибудовано структуру наукового пошуку. Автором сформована якісна джерельна база – 358 найменувань, з них – 57 іноземними мовами. Це слугує беззаперечним аргументом інформативності, валідності та доказовості представленої роботи.

Достовірність результатів дослідження обумовлена його методологічною основою, ґрунтовним теоретичним аналізом означеної проблеми, вибором доцільних методів науково-педагогічного дослідження, проведенням експериментальним дослідженням та упровадженням основних положень та результатів дослідження в освітній процес Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 130 від 15 квітня 2021 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка 482-33/01 від 20 квітня 2021 р.), Вінницького навчально-наукового інституту економіки Західноукраїнського національного університету (довідка № 023 від 13 квітня 2021 р.), Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» (довідка № 59/21-03-28-03 від 08 квітня 2021 р.), Відокремленого структурного підрозділу «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету» (довідка № 95 від 15 березня 2021 р.), Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» (довідка № 01-09/99 від 14 квітня 2021 р.).

**Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.** Наукова новизна результатів дослідження полягає насамперед у обґрунтуванні організаційно-педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання із застосуванням цифрових технологій та розробці моделі формування досліджуваної якості, а практичне значення роботи – у впровадженні в практику професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання розробленої мережевої платформи і моделі формування професійної компетентності майбутніх

педагогів професійного навчання; розробленні та впровадженні методичного забезпечення підготовки майбутніх педагогів професійного навчання; розробленні дидактичних матеріалів, методичних рекомендацій щодо використання мережевої платформи ЗВО для формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання, що можуть бути використані у професійній підготовці майбутніх педагогів професійного навчання у закладах вищої та фахової передвищої педагогічної освіти з метою вдосконалення лекційних, практичних занять, навчальних і педагогічних практик; під час розробки освітніх програм.

**Значення отриманих автором результатів для педагогічної науки і практики.** Робота Семенова С. К. без сумніву має практичну цінність, що полягає у розробці мережевої платформи закладу освіти VPV Learning, дидактичного забезпечення та методичних рекомендацій «Використання мережевої платформи ЗВО для формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання», матеріали якого можуть бути використані з метою підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Варто зазначити, що розроблене автором програмне та методичне забезпечення впроваджене в освітню діяльність, що засвідчують довідки про впровадження наукового доробку від 6-ти закладів освіти. Впровадження розробленої моделі та організаційно-педагогічних умов позитивно впливає на якість і рівень підготовки майбутніх педагогічних кадрів професійного навчання. Авторські матеріали та рекомендації демонструють нові підходи до використання цифрових технологій у різних видах освітньої діяльності майбутніх педагогів професійного навчання: змішане та дистанційне навчання, самомотивація, презентація досягнень і результатів навчальної і наукової роботи, формування навичок керування навчальними проєктами обґрунтовують доцільність комплексного підходу до підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, поетапного переходу до широкого впровадження цифрових технологій в освітню і професійну діяльність майбутніх педагогів професійного навчання.

**Оцінка змісту дисертації та її завершеність.** Науковий апарат дослідження відповідає вимогам до робіт доктора філософії і спрямований на розв'язання поставлених завдань. Заслуговує позитивної оцінки високий рівень методологічної виваженості дисертації: коректно визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, представлено наукову новизну та практичне значення, ретельний добір комплексу методів науково-педагогічного дослідження дав змогу системно та аргументовано розкрити тему дослідження. Представлений в дисертації огляд вітчизняної і зарубіжної наукової літератури відповідає обраній тематиці та дозволяє забезпечити показові висновки і рекомендації, викладені у роботі.

Структура дисертаційної роботи науково виважена й логічно вибудована. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (358 найменувань) і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 353 сторінки, у тому числі основного тексту – 167 сторінок. Робота містить 11 таблиць та 7 рисунків.

У першому розділі – *«Теоретичні основи формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання з використанням цифрових технологій»* – проаналізовано сучасний стан формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання, з'ясовано сутність поняття «професійна компетентність педагогів професійного навчання», охарактеризовано використання цифрових технологій у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання.

В дослідженні акцентовано увагу на мережевих платформах для здійснення дистанційного навчання, їх функціональних перевагах та недоліках. Вважаємо обґрунтованим висновок автора щодо вимог до навчальних платформ та критеріїв їх вибору, що забезпечує успішність професійної діяльності майбутніх педагогів професійного навчання.

Висока якість аналізованого нами дисертаційного дослідження проявляється і в тому, що автор обґрунтовує власне визначення поняття «професійна компетентність педагога професійного навчання», яке визначається професійними знаннями і вміннями, ціннісними орієнтаціями в суспільстві, мотивами його діяльності, культурою, що виявляється у мові, стилі спілкування, загальній культурі, здібністю до розвитку свого творчого потенціалу, а також володінням методикою викладання навчальних предметів, здатністю розуміти і взаємодіяти із учнями/студентами, повагою до них, професійно значущими особистими якостями. Заслужують схвалення виокремлені компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, ціннісно-рефлексивний, емоційно-вольовий) в структурі професійної компетентності педагога, як особистісного утворення.

У другому розділі – *«Модель і організаційно-педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання з використанням цифрових технологій»* – описано структуру та особливості моделі формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання з використанням цифрових технологій, обґрунтовано організаційно-педагогічні умови: організація освітнього процесу закладу вищої освіти з використанням мережевої платформи, створення інтелектуального портфоліо студента для відображення рівня його професійної компетентності, формування навичок організації колективної роботи у телекомунікаційних проектах.

Заслугує на підтримку запропонована здобувачем система оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання з використанням цифрових технологій, яка містить критерії (комунікаційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний), показники та діагностичні методики.

У третьому розділі – *«Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов і моделі формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання із застосуванням цифрових технологій»* – описано організацію і методику дослідно-експериментальної роботи та наведено аналіз результатів педагогічного експерименту.

Обґрунтованість і вірогідність одержаних наукових результатів забезпечується теоретичною обґрунтованістю вихідних положень дослідження; застосуванням комплексу методів педагогічного дослідження, адекватних його предмету, меті та завданням; різнобічною апробацією основних положень дисертації; результатами статистичного опрацювання педагогічного експерименту та впровадженням моделі формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання із застосуванням цифрових технологій.

Подання результатів дослідження у розділі виконано на високому науковому рівні: повно представлено процес та результати експериментальної роботи, що проаналізовано якісно та кількісно з використанням відповідних методів математичної статистики.

Загальні висновки адекватно відображають зміст виконаного дослідження, а додатки вдало коментують та доповнюють роботу

**Повнота викладення результатів в опублікованих працях.** Зміст та основні результати дисертації відображено у 19 публікаціях (з них 18 одноосібних), у тому числі 5 статей у наукових фахових виданнях України, 3 статті в закордонних наукових періодичних виданнях, 8 публікацій апробаційного характеру в збірниках матеріалів наукових і науково-практичних конференцій, 2 свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір, одні методичні рекомендації. Відмітимо також достатню апробацію результатів дослідження (основні положення та результати дослідження доповідалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях, методологічних семінарах різного рівня, а саме міжнародних: «Science, Research, Development» (Warszawa, 2021); «Інформаційні технології в освіті та науці» (Мелітополь, 2019), «Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: літні диспути» (Дніпро, 2019); «Інноваційні технології навчання в епоху цивілізаційних змін» (Вінниця, 2019, 2020); всеукраїнських: «Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень» (Вінниця, 2019, 2020);

«Теорія і практика смарт навчання у професійній освіті» (Вінниця, 2019, 2020), що свідчить про суттєвий особистий внесок автора дослідження у розвиток теорії і методики використання професійної освіти.

**Ідентичність змісту анотацій і основних положень дисертації.**  
Структурна побудова і зміст анотацій українською та англійською мовами ідентичні основним положенням дисертації.

**Дискусійні положення та зауваження до роботи.**

Оцінюючи зміст і структуру дисертаційної роботи Є. К. Семенова загалом позитивно, звернемо увагу на окремі недоліки і висловимо деякі зауваження та побажання щодо подання результатів дослідження:

1. У наведеному аналізі закордонного досвіду реалізації професійного навчання варто було виділити позитивні практики підготовки майбутніх педагогів професійного навчання із застосуванням цифрових технологій, які доцільно впровадити у вітчизняних закладах освіти.

2. В тексті роботи автор цілком слушно апелює до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)», однак не вказує про який рівень вищої освіти (перший (бакалаврський) чи другий (магістерський)) йде мова.

3. Розкриваючи реалізацію організаційно-педагогічних умов, на нашу думку, доцільно було крім дидактичних принципів, розкрити й специфічні, які відображають особливості саме формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання із застосуванням цифрових технологій.

4. Потребує уточнення назва моделі формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання (рис. 2.1) в контексті теми дослідження. Назву моделі доцільно було доповнити «... із застосуванням цифрових технологій». Це ж стосується мети та результату реалізації моделі, які вказані на рис. 2.1.

5. Для більшої інформаційної наповненості в організаційно-технологічному блоці моделі формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання (с. 106) доцільно було вказати зміст, форми, методи і засоби навчання, які використовувалися під час дослідження.

6. Доцільно перелік методологічних підходів доповнити системним, оскільки автор його зреалізував у ході дослідження під час обґрунтування структури професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання із застосуванням цифрових технологій як цілісної системи; розроблення моделі процесу її формування.

Висловлені зауваження і побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

### ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертаційна робота Семенова Євгенія Костянтиновича «Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання із застосуванням цифрових технологій» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне і прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також відповідає вимогам пунктів 9 – 18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), а її автор – Семенов Євгеній Костянтинович – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,  
професор кафедри технологічної та  
професійної освіти і декоративного мистецтва  
Хмельницького національного університету



Ірина АНДРОЩУК

Підпис Ірини Андрощук засвідчую,

Проректор з наукової роботи



Олег СИНЮК